

הכלכלנית בעלת הגישה המהפכנית, שכמה מתפיסותיה נתקבלו, מגישה אלטרנטיבה לתוכנית החומש של המשלה לעצירת האינפלציה הדוהרת

פיקוח ומעקב מסוג זה נעשה כל יום לגבי המענקים למחקר ולפיתוח, המוענקים, בין היתר, גם על-ידי מישרדים וקרנות ממשלתיים לחוקרים, במיסגרות אקדמאיות ותעשייתיות כאחת. חוקרים אלה חייבים אחת לכמה חודשים למסור לקרן המממנת דו"ח כספי, וגם דו"ח התקדמות. לפיהם נקבע גם המשך המענק.

עוד לא שמעתי שחוקר בנה לו וילה מי מענקי-מחקר, אך המחקר והפיתוח בתעשייה התפתח להפליא. אין שום סיבה לא להעביר

למדד. זהו צעד שהוא באופן עקרוני בכיוון הנכון. כיוון השיוויוניות בחלוקת ההכנסות, כיוון הקטנת רווחי ה-אינפלציה. אך על-ידי הפסקתן המוחלטת והבלתי-יסקר-

ב מאמרי הקודם הבטחתי לשרטט תוכנית כלכלית אנטי-אינפלציונית, שאינה תוכנית של מיתון. אני אעמוד בהבטחתי, אך נראה קודם מה עושה הממשלה. יש לציין, קודם כל, תופעה חדשה. השכר אינו מופיע כגורם באינפלציה. לא כגורם ראשי, כפי שהורגלנו אליו, ואפילו לא כגורם מישני. הוא אינו גורם עוד באינפלציה, וזאת בתוכנית ממשלתית-אקדמית, כתוכנית החומש של פרופ' אסף רוזן.

כאשר אני הצבעתי, לפני כארבע שנים, על חוסר

האינפלציה תעצר רק אם מטילים את העומס על מי שיכול לקנות

תוכנית ההצמדה של הלוואות הפיתוח היא הזמנה למיתון

שיטות ידועות אלה גם לפוסט-פיתוח המשק.

לעומת זאת, אם לא נעשה כן ונבטל את כל התמיכה בפיתוח המשק, הדבר יוביל אותנו בטווח הארוך לפיגור משקי, להרס כושר התחרות, וכתוצאה מזה להורדה ברמת-החיים ולתלות מוגברת בחוץ. ובטווח קצר למיתון. תוכנית הצמדה של הלוואות הפיתוח, לדא הבחנה בצורתה הנוכחית, היא למעשה תוכנית של מיתון.

יש, כמובן, כלכלנים הטוענים שזה בדיוק הדבר שאנו

הקשר בין השכר והאינפלציה, נחשב הדבר כעמדה מהפכנית מאד. היום זה כימעט קונסנזוס לאומי. הוספתי אז, לפני ארבע שנים, שאם המילחמה בשכר תימשך, מתוך אמונה שזו מילחמה באינפלציה, התוצאה תהיה שכר-ריאלי נמוך ואינפלציה משתוללת — נבואה שנתאמתה בכל מאת האחרים.

עתה הכריחה המציאות את כלכלני המימסד להכיר בעובדה של חוסר קשר בין השכר והאינפלציה (לא שנתנו לי קרדיט על זה). אין הם מבלבלים עוד מילחמה באינפלציה עם מילחמה בשכר, ולהפך, עם כל זאת, אין הממשלה מאמצת לה עדיין את הצמדת תוספת-היוקר

להכנות - בלי מיתון!

צריכים — כלומר, הפסקת הפיתוח. לדידם, אין דבר טוב מהפסקת פיתוח לשם עצירת האינפלציה. במודלים שלהם, הפיתוח הוא גורם אינפלציוני כימעט מאותו סדר-גודל כמו השכר (לא לגמרי).

המיתון הוא רע!

ה צרה עם המודלים האלה שאין הם מבדילים בין אינפלציה של 3-4% לשנה לבין אינפלציה של 70%.

יש אפשרות שפיתוח מהיר של המשק יוסיף לאינפלציה 3-2% לשנה — ב-1971, עם פיתוח נרחב, היתה האינפלציה אצלנו רק 6%. אך אין ספק שלא קיים שום קשר בין אינפלציה של 70% לבין פיתוח. למרות זה, כפי שראינו, הם מנסים ללחוץ באינפלציה כזאת על-ידי הפסקת הפיתוח, אפילו במחיר שדובר יפיל אותנו לתוך מיתון, שפירושו, בין השאר, גם חוסר-עבודה, (הדבר כתוב במפורש בתוכנית-החומש של הפרופ' אסף רוזן), עם אינפלציה מתגברת.

זה כמה שנים אינני מסוגלת להבין מדוע הכלכלנים שלנו מתעקשים על המיתון כתרופה לאינפלציה. הדבר מעיד על שמרנות רבה, כי זה לא מקובל יותר על הציבור בעולם, וביניהם כלכלנים רבים. הם מעדיפים להרים ידיים, ולהגיד שאינם יודעים מה לעשות, מילבד להמליץ על מיתון.

לפני זמן קצר הייתי בחוץ-לארץ, וראיתי שכל הר עיתונות העולמית, בעיקר הצרפתית והאמריקאית, מלאה מאמרים על אי-היכולת של המיתון לעצור את האינפלציה. היום מצפים למיתון בארצות-הברית. כל הכותבים בנושא זה משוכנעים שזה לא ישיע על קצב עליית המחירים.

מדוע, אם כן, מתעקשים הכלכלנים שלנו על הסכריהם עימם.

תוכנית-החומש של המשלה היא, למעשה, תוכנית של מיתון, מן הסוג השיגורתי ביותר, ראוייה לציון השתדלותה לחלוקת הכנסות וחלוקת נטל שיוויונית-יותר, על-ידי הצמדת השכר ב-100% למדד ועל-ידי סיבסוד ההון, אך את הצמדת השכר עוד לא קיבלה הממשלה, וביטול סיבסוד-ההון כרוך בביטול ההשקעות, שממילא מתאוששות בקושי, ובצורה זו גם שני הסעיפים האלה, שהיו עשויים להוציא את התוכנית וגם את המשק למרחב, תורמים למעשה לגמגמת המיתון, שאותה באים לחזק שאר סעיפי התוכנית. הכוונה במיוחד לסעיף הקי-

מאחורי אסתר אלכסנדר

טיבית של הלוואות הפיתוח המסוכסדות שר-פכת הממשלה את התינוק יחד עם האמבטיה.

ריווחי האינפלציה לא נבעו ישירות מעצם הלוואות אלה, אלא מתוך הביזיון של הלוואות הפיתוח. מתוך זה שלא כולן הושקעו בפיתוח המשק, אלא חלק לא מבוטל מהן יצא לספקולציות — לקניית צמודים, למשל. אין רווחים יותר גדולים ונוחים באינפלציה, מאשר להלוות צמוד וללוות לא-צמוד.

לעובדה שאכן היה ביוזון של הלוואות הפיתוח עדים הנתונים שלפיהם סכומים הולכים וגוברים הלכו מדי שנה בשנה לסיבסוד ההון לפיתוח. לפי נגיד בנק ישראל ב-1978 הגיע סכום זה ל-25 מיליארד לירות, יותר מפי שניים מסך-הכל של שכר עובדי המדינה. אך ההשקעות הכולמיות הריאליות במשק ירדו ב-12% ב-1976, וב-10% נוספים ב-1977. ב-1978, לפי נתונים ארעיים, כנראה עלו ההשקעות במיקצת, אך הן רחוקות מלכסות את הירידה שהיתה.

אין שום ספק שתהליך זה מוכרח להיפסק, אך אין זאת אומרת שגם הפיתוח מוכרח להי-פסק, כפי שוודאי יקרה אם תוכנית ההצמדה תוגשם כמתוכנן. מדינות גדולות וחזקות וגם מפותחות מאיתנו מסכסדות את פיתוח משקן, ואין סיבה שאנחנו לא נעשה זאת.

מה לעשות אם כן, כדי למנוע את ביוזון התמיכה בפיתוח?

זוהי תוכנית של מיתון!

אחד האמצעים לסיבסוד זה, יכול בהחלט להיות נתינת הלוואות פיתוח בריבית בלתי-צמודה. אך דבר זה צריך להינתן בפיקוח צמוד של ביצוע מטרות הלוואה.

תחת לוחות על הלוואות הפיתוח המסוכסדות לאורך כל החזית, מוטב להגביר את הסלקטיביות שלהן, לפי סולם העדיפויות הלאומית-משקיות, ובעיקר — לאחר שהוענקו, יש לעקוב בקפדנות אחרי דרך הוצאתן. אין פיקוח זה פוגע בחופש של איש. הכסף שייך למשלמייה-מיסים, ויש להם מלוא הזכות לדעת מה נעשה בו. מי שלא רוצה בתנאים האלה, שלא יקח אותן.

ב-100% למדד, לפי המלצת תוכנית-החומש שלה, וכפי שאני הצעתי לפני ארבע שנים.

בינתיים הפסדנו זמן רב במילחמה באינפלציה ונמשך להפסקה, אם הצמדת תוספת-היוקר ב-100% למדד — וזאת לעיתים תכופות — לא תתבצע במהרה.

נקודה טובה שנייה היא שיש ניסיון להטיל את עומס המילחמה באינפלציה על אותן ההכנסות הבאות מן ההון, כפי שהדבר מתבטא בהחלטת הממשלה — גם זאת לפי המלצת תוכנית החומש — להצמיד את הלוואות הפיתוח המסוכסדות למדד.

הילד נשפך עם המים

ההצמדה של הלוואות הפיתוח, יחד עם ההצמדה של השכר יש בה משום הכרה מעשית בתיוה המרכזית שלי, שרק דרך חלוקת הכנסות שיוויונית אפשר ללחוץ באינפלציה. שאין טעם להטיל את נטל הפסקת האינפלציה על אותן השכבות שממילא מפסידות בה, כי מזה המחירים לא יספיקו לעלות.

רק אם מטילים את העומס על אותם ה-אחראים לעלויות המחירים, שבוניהם כוחי הקנייה לקנות הכל ככל מחיר (כי הכנסותיהם עולות כתוצאה מעליית המחירים) — רק אז יש סיכוי שהאינפלציה תיעצר.

יתירה מזאת: הרווחים האינפלציוניים, האחראים ל-המשך האינפלציה, יכולים להיווצר רק בגלל קיומם של הפסדים האינפלציוניים. ביגלל קיומן של שכבות המפי-סידות באינפלציה.

לדוגמה: פועלי הטכסטיל, בעיקר פועלות, דוורים וכו', ושכירים בכללותם, בילעדיהם אין רווחים אינפלציוניים, אך ברצע שקיימות השכבות המפסידות, קיימים גם רווחים בצד השני. אין האחד קיים בילעדי השני, לכן השליטה על חלוקת ההכנסות באינפלציה היא כלי-כך חשובה, לשם עצירתה.

כעת יש רק הכרה מעשית בתיוה זו מצד המימסד. אין אנשי מכירים בתאוריה הזאת, מפני שחלוקת ההכנסות אינה גורם כלכלי בעיניהם. אך מתוך אי-הכרה תיאורטית בחשיבות חלוקת-ההכנסות השיוויונית בעצירת האינפלציה, הם עושים שגיאות חמורות, כאשר הם באים לעשות צעד מעשי לקראת שיוויוניות זו.

ניקה לדוגמה את הצמדת הלוואות הפיתוח ב-100%